

Kes tegi ilma läinud aastal?

■ Ilma-aasta oli Eestis tavatult tormine, soe, niiske ja päikeseline

XXI sajandi algusaasta jääb Eesti klimatoloogia ajalukku kui üks tormisemaid. Juuni alguses ei leidnud halastust isegi säärane eksootiline külaline kui Kiri Te Kanawa: kogu ta Pärnu kontserdi aegu sadas ja oli külm. Ilmataat arvas ilmselt, et kui Uus-Meremaal on südatalv, peaks ka meil maooritarile midagi ajakohast pakkuma.

Kõik aastaajad soojemad

Kraanidega mäng jätkus jaanipäevani. Edasi läks soojaks. Isegi nii soojaks, et vähemalt viimasel poolsajandil polnud juulile midagi vastu seada.

Pole aga head ilma halvata: troopilised niisked õhumassid tõid kaasa ka sääraseid nähtused nagu tornaadod, äikese, rahe, tormi-iiidid. Suured ja väikesed keeristormid laastasid Eesti metsisadade hektarite ulatuses. Põllumeestel nii raske polnud, kohati oli saak kena, ilm lubas ka koristada.

September-oktoober olid tavalisest soojemad, aga aasta viimased kuud üpris jahedad. Viimasel ajal juhtub harva, et esimene lumi maha jääb. Veelgi harukordsem oli üleelatud jõulupakane: mõõdeti uus külmarekord.

Kui Eesti ilmateenistuses aastaga lõpparveid tehti, selgus, et näitajate poolest ületati norme õige mitmel alal. Kõik aastaajad osutusid tavalisest soojemaks.

Keskmine õhutemperatuur 6,0° oli üle kraadi tavalisest kõrgem, samuti oli aasta keskmine sademete summa (789 mm) veerandi jagu normist suurem.

Tartumaal näiteks tuli taevast vett harilikust kogusest isegi kolmandiku võrra enam – 824 mm. Tartu ilmajaama 136aastases vaatlusreas jääb see tulemus väärrikale neljandale kohale.

Vaatamata jahedale jaanikuu alguse-

le, küündis kolme suvekuu soojus sealmail pika vaatlusrea esikümne piirile. Takkajärele mõeldes nagu ei pannudki sellist märga ning kuuma tähele.

Möödunud aasta oli Eestis ka tavalisest valgusküllasem: pooltel kuudel oli päikest rohkem näha. Rekordiliselt valge oli detsember – päikesepaistelisi tunde oli tervelt kolmandiku võrra normist enam, ja mis eriti meeldiv – kümme korda rohkem kui aasta varem.

Edusammud on silmaga näha, seltsimehed, oleks alles hiljuti öeldud.

Äsja teatati maailma meteoroloogiaorganisatsiooni (WMO) peakorterist Genfis, et 2001. aasta oli 1860ndaga algavas vaatlusreas soojuselt teine, ületades aluseks võetavat 1961.–1990. a vaatlusrea keskmist 0,42 kraadi võrra. Soojem oli arvutuste kohaselt vaid 1998. See tulemus saadi umbes neljast tuhandest ilmajaamast üle kogu maakera kogutud andmete põhjal.

Paljudes maades ületati soojarekordideid. Kesk-Inglismaa 343aastasel vaatlusperioodil pole enne nähtud nii sooja

oktoobrit, Austraalias oli talv väga kuiv ja kuum, see andis kohe tunda metsapõlengute arvus aasta lõpul.

Kontrastiks oli Siberis ja Mongoolias talv väga pakaseline, Põhja-India kannatas 130 aasta karmima külma käes.

Orkaanid mõllasid tugevamini seekord India ja Vaiksel ookeanil. USA-le tõi seekord rohkem pahandust mitte orkaan, vaid troopiline torm nimega Allison. See liikus juunikuus lõunaosaariikides väga aeglaselt, ujutades rohke vihmaga üle suure ala. Uppus üle 100 000 auto ning 24 inimest.

700 loodusõnnetust

Suuri ohvreid tõid kaasa loodusõnnetused. Indias Gujarati maavärinaga kaotas elu üle 15 000, üleujutustes Alpeerias 886, Zambias 200 inimest.

Suured kindlustuskompaniid avaldavad maid tabanud õnnetuste edetabelid aasta lõpus. Swiss Re andmeil läks terrorirünnak New Yorgis maksma 90 miljardit dollarit (kindlustuse maksud 19 miljardit), torm Allison oli ligi kahekümmend korda odavam.

Kompanii Munich Re andmeil tabas maailma möödunud aastal 700 loodusõnnetust, kus hukkus ligikaudu 25 000 inimest. Aasta varem oli õnnetusi küll rohkem (850), surmasaanuid aga kõvasti vähem (10 000).

Äsja alanud aastaks ennustavad kliimakeskused, et jätkub maakera üldine soojenemine.

Peame kõigeks valmis olema, sest East Anglia ülikooli professori Trevor Daviesi sõnusti on ilm alati üllatusteks võimeline. Ehk nagu öeldakse Rõuge kandis: ilm om kuri ja kavval!

AIN KALLIS